

Nr 6

Utrikesutskottets betänkande i anledning av motioner om åtgärder mot religionsförtryck i Sovjetunionen m. m.**Motionerna**

I motionen 1973:630 av herr Stålhammar m. fl. (fp) hemställs "att riksdagen begär att Kungl. Maj:t på lämpligt sätt aktualiserar frågan om vissa kristna gruppers situation i Sovjetunionen".

Motionärerna anför bl. a. att de kristna rörelser i Sovjetunionen, som inte är registrerade av de statliga myndigheterna anses arbeta illegalt och därför är utsatta för övervakning och förföljelse av olika slag. Vissa rörelser vägrar av olika skäl att låta registrera sig hos staten, och i andra fall har registrering vägrats.

Motionärerna är medvetna om de svårigheter som föreligger att på diplomatisk väg angripa problem av denna art. De tror dock att det finns möjligheter för den svenska regeringen att vid olika tillfällen framföra det svenska folkets oro över den behandling vissa minoritetsgrupper i Sovjetunionen utsätts för.

I motionen 1973:632 av herr Werner i Malmö m. fl. (m) hemställs "att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att Sverige i Förenta nationerna aktualiserar frågan om de pågående religionsförföljelserna i Sovjetunionen".

Motionärerna framhåller att det finns väldokumenterade uppgifter om diskriminering och förföljelse av olika religiösa grupper i Sovjetunionen. Särskilt utsatta är kristna och judiska församlingar som inte ingår i någon landsomfattande religiös organisation. Representanter för enskilda församlingar har inte sällan dömts till långvariga fängelsestraff. Tryckning och spridning av bibeldelar och kristen litteratur hindras av myndigheterna och bestraffas hårt.

Dessa förhållanden är ovärdiga en gammal kulturnation, som dessutom i FN bekänner sig till konventionen om de mänskliga rättigheterna. Motionärerna påpekar att rätten till fri religionsutövning garanteras enligt den sovjetiska konstitutionen.

Utskottet

Frågan om behandling av vissa kristna trosbekännare i Sovjetunionen behandlades i en interpellationsdebatt i riksdagen den 7 december 1972. Därvid framhöll utrikesminister Wickman att han observerat ett antal tidningsuppgifter om de förhållanden interpellanten påpekat, dvs. åsiktsförtryck och förföljelser av vissa kristna bekännare i Sovjetunionen. Dylika uppgifter gav alltid anledning till bekymmer. I sammanhanget

kunde hänvisas till det svar som utrikesminister Torsten Nilsson gav i riksdagens andra kammar 1967 på en interpellation som särskilt påtalade förföljelse mot kristna i Sovjetunionen. Därvid hade utrikesministern bl. a. sagt:

Vi kan inte annat än fördöma alla former av förföljelser mot oliktankande i vilket land det än sker, och vi har därför stött strävandena att genom internationella åtgärder åstadkomma ett skydd mot sådana förföljelser. Vi kommer även i fortsättningen att stödja dessa strävanden.

Utrikesminister Wickman tillade att sovjetiska vederbörande genom regeringsuttalanden i riksdagen i olika sammanhang torde vara väl medvetna om Sveriges inställning i vad gäller alla åtgärder som åsidosätter mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, häribland religionsfriheten.

Utskottet vill erinra om att FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, vilken generalförsamlingen antog år 1948, har en artikel av följande lydelse:

Envar har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion eller tro och att ensam eller i gemenskap med andra offentligt eller enskilt utöva sin religion eller tro genom undervisning, andaktsövningar, gudstjänst och iakttagande av religiösa sedvänjor.

1948 års förklaring är inte folkrättsligt bindande. Emellertid förekommer bestämmelser om skydd av religionsfrihet även i 1966 års konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. Konventionen kommer att träda i kraft när den ratificerats av 35 stater. Hittills föreligger ratifikationer av 20 stater, däribland Sverige.

Inom FN har dessutom gjorts försök att åstadkomma en mera specifik internationell reglering på detta område. Sedan många år har på generalförsamlingens dagordning stått frågan om antagande av en konvention eller deklaration om avskaffande av alla former av religiös ofördragsamhet. På grund av medlemsstaternas motsatta uppfattningar i detta ämne har emellertid någon sakbehandling inte hittills kunnat komma till stånd.

Emellertid har ärendet förts framåt genom ett beslut av generalförsamlingen 1972 att frågan om utarbetande av en deklaration i detta ämne skall ges hög prioritet vid 1973 års generalförsamling. Resolutionen tillkom på huvudsakligen svenskt initiativ.

Utskottet finner att möjligheterna att i internationella sammanhang påtala konkreta fall av åsiktsförtryck och religionsförföljelser skulle avsevärt förbättras, om det fanns specifika och bindande folkrättsliga instrument på detta område. Det arbete på en deklaration om avskaffande av alla former av religiös ofördragsamhet som nu skall inledas i FN:s generalförsamling får betraktas som ett viktigt steg i denna riktning, då en sådan deklaration kan tjäna som grund för ansträngningar att fullborda det påbörjade arbetet på en folkrättsligt bindande konvention.

Dessutom kan den fortsatta behandlingen i FN av detta ärende främja den internationella opinionsbildningen mot dessa former av ofördragsamhet.

Syftet med motionerna 1973:630 och 1973:632 torde sålunda i huvudsak vara tillgodosett.

Utskottet hemställer

att riksdagen anser motionerna 1973:630 och 1973:632 besvarade med vad utskottet anfört.

Stockholm den 24 april 1973

På utrikesutskottets vägnar

ARNE GEIJER

Närvarande: herrar Arne Geijer i Stockholm (s), Dahln (fp), Bengtson i Jönköping (c), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Adamsson (s), Johansson i Jönköping (s), Wirmark (fp), Palm (s), Göransson (s), Turesson (m), Hellström (s), fröken Bergegren (s) och fru Nilsson i Kristianstad (c).

Reservation

av herrar Dahln (fp), Bengtson i Jönköping (c), Wirmark (fp), Turesson (m) och fru Nilsson i Kristianstad (c), som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Syftet" och slutar med "tillgodosett" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det lämpligt att riksdagen i likhet med motionärerna uttrycker sin oro över den situation som råder för vissa av de religiösa grupperna i Sovjetunionen. Rapporterna från Sovjetunionen om de diskriminerande ingripandena mot dessa grupper visar, att Sovjetunionen på en rad områden inte respekterar FN:s konvention om de mänskliga fri- och rättigheterna. En liknande situation föreligger också i andra delar av världen. Det är naturligt, att man från svensk sida reagerar mot diskriminering och brott mot mänskliga rättigheter oavsett var dessa äger rum. Det är angeläget, att Sverige verkar för större respekt för alla de mänskliga fri- och rättigheterna. Enligt utskottets mening bör regeringen därför söka finna lämpliga former att aktualisera situationen för sådana religiösa grupper i Sovjetunionen och i andra delar av världen, för vilka läget inger anledning till oro. Utskottet anser, att riksdagen bör ge denna sin uppfattning till känna för Kungl. Maj:t,

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen i anledning av motionerna 1973:630 och 1973:632 uttalar, att Kungl. Maj:t bör söka finna lämpliga former att aktualisera situationen för sådana religiösa grupper i Sovjetunionen och i andra delar av världen, för vilka läget inger anledning till oro.